

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem n. l. za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelju v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ožnanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Iz državnega zbora.

O dvoboju med Badenijem in Wolfom se je razpravljalo po mnogih skupinah državnega zbora. Tudi naša »krščanska slovanska narodna zveza« se je posvetovala v dveh sejah, kako naj postopa v tej stvari. Preden pa je naša zveza kaj sklenila, smo zvedeli, da je Badeni prosil sv. očeta za zopetni sprejem v sv. cerkev in mu je spregledal nasledke njegovega zločina tudi presvetli cesar. »Krščanska slovanska narodna zveza« je potem sklenila blizu takole: »Mi se držimo tudi gledé dvoboja naukov sv. cerkve; veselimo se pa, da se je grof Badeni spravil s katol. cerkvijo in z državo; obsojamo surove napade proti njegovi časti in proti časti njegovega naroda ter mu želimo, da kmalu zopet ozdravi.«

Znano je, kako silne nesreče so zadele vsled grozne povodnji mnoge severne in zapadne dežele našega cesarstva letošnje leto. Na milijone in milijone gold. se ceni škoda; veliko ljudij je konec vzelo v valovih, mnogo poslopij je podrta huda ura itd. Za-to se je tudi vložilo nad 60 nujnih predlogov v državnem zboru, naj se tem siromakom zdatno pomaga. Poslanci so govorili veliko in popisovali nadloge ubogega ljudstva, napadali tudi vlado, ker ni takoj pomagala. A vlada je predložila v seji dne 30. sept. načrt postave, da sme 8 milijonov goldinarjev vporabiti v pomoč poškodovanim. Nekaj denarja bi se ljudem posodilo brezobrestno in nekaj darovalo brez povračila. Na gornjo Štajarsko bi prišlo 40.000 fl. podpore. Poslanci iz onih dežel, ki so najhujše prizadete, pa niso prav nič zadovoljni s to malo podporo. Dunajski poslanec Steiner je zahteval podporo v znesku s 50 mil. gold. Po večdnevem govorjenju je zbornica soglasno sprejela nujnost predlogov za podporo in bo zdaj šlo zato, koliko podpore in koliko brezobrestnega posojila se bo poškodovancem dovolilo.

Važna je bila seja pretečenega petka, ko je finančni minister Bilinski predložil proračun o dohodkih in stroških za prih. leto 1898. Znabiti bo mnogoterega bralca zanimalo zvedeti, koliko denarjev naša država — izvzemši Ogersko in Hrvaško — potrebuje na leto. Za leto 1898. se bo potrebovalo nekoliko manje, kakor 716 milijonov goldinarjev. Dohodki so proračunjeni na blizu 720 mil. Dohodkov bi torej bilo za blizu 4 mil. več, kakor stroškov. Kam se toraj porabijo stroški? Berite: Najvišji dvor (cesarska hiša) potrebuje vsako leto 7 milijonov; na našo državno polovico pride od tega zneska 4 mil. 650 tisoč gold., ostali znesek plačajo ogerske dežele. Pisarna Njegovega veličanstva 76.864 fl. Državni zbor, gospodska zbornica, delegacije, kontrolna komisija državnih dolgov, zgradba parlamenta — skupaj 1 milijon 306.262 fl. Državno sodišče 23.300 fl.; ministerski svet: 1 mil. 330.021 fl.; za skupne stroške (cele države) 122

mil. 656.440 fl.; notranje ministerstvo 26 mil. 623.441 fl.; ministerstvo za deželno brambo 24 mil. 072.681 fl.; naučno ministerstvo 29 mil. 177.140 fl., finančno ministerstvo 112 mil. 651.806 fl.; trgovinsko ministerstvo 49 mil. 445.049 fl.; železniško ministerstvo 96 mil. 525.500 fl.; za poljedelsko ministerstvo 11 mil. 967.406 fl. V tem znesku se nahaja svota z 250.000 fl. za pokončavanje trtne uši; 160.000 fl. za brezobrestna posojila po trtni uši poškodovanim vinogradnikom (za leto 1897. je bilo v ta namen odločenih 120.000 fl.) Za pravosodno ministerstvo 28 mil. 065.087 fl.; za najvišji računski dvor 176.600 fl.; za pokojninski zaklad 22 mil. 898.800 fl.; za podpore in dotacije 6 mil. 449.505 fl.; na račun državnega dolga 170 mil. 553.910 fl. in sicer obresti skupnega drž. dolga (kar ga ima Avstrija z Ogersko vred): 95 mil. 973.852 fl., obresti samega avstrijskega dolga 69 mil. 517.755 fl.; za povračevanje državnega dolga 1 mil. 169.000 fl.; za upravo državnega dolga: 650.190 fl.

Državni dohodki leta 1898.: Dohodki zemljiškega davka bi imeli znašati namesto dozdajšnje svote 37 in pol milijonov le 35 milijonov gold. Toda finančni minister nastavlja ta dohodek le v znesku 28 milijonov 722.500 fl.; hišni davek 31 mil. 164.600 fl. Novi občni pridobinski davek: 15 mil. 239.600 fl., rentni davek 3 mil. 100.000 fl., osebni dohodninski davek 15 mil. 624.400 fl. Davek od žganja: 33 mil. 800.000 fl.; od vina in mošta 5 mil. 400.000 fl., od piva 37 milijonov, od mesa 7 mil. 200.000 fl., od sladkorja 33 milijonov 465.000 fl., od rudninskega olja 7 mil. 300.000 fl., od soli 22 mil. 181.500 fl., od tobaka 98 mil. 502.300 fl., od kolekov 22 mil. 553.400 fl.; pristojbine: 44 mil. 545.600 fl., loterija 16 mil. 071.000 fl., mitnina: 1 mil. 036.600 fl.

Finančni minister je potem izjavil, da nameravano zvišanje uradniških plač se zdaj še ne more vpeljati, ker nima vlada pripomočkov, te stroške pokriti. Da bi se pa vendar zamoglo izvršiti to zvišanje plačila uradnikom, bi bilo treba vpeljati dva nova davka, tako imenovani transportni davek in davek od sladkorja. Po drugi poti se ne dá doseči ta namen. Zraven tega je pomisliti, da leto 1898. bo za Avstrijo zelo kritično leto. Odpade mnogo dozdajšnjih davkov in državnih prihodkov; vpeljati se imajo pa novi davki, od katerih se ne vé, koliko bodo znašali.

V tej seji dne 1. okt. je govorilo mnogo poslancev o potrebi, pomagati po povodnji in drugih uimih poškodovanim z zdatnimi podporami. — Ob koncu seje je zahteval Schönerer od predsednika, naj opomni ministre, da je njihova dolžnost, odgovarjati na interpelacije ali vprašanja, katere stavijo na-nje državni poslanci. Ministri svoje dolžnosti zadnji čas več ne izpolnjujejo. Predsednik se izgovarja, da nima oblasti,

ministre posebej na to opominjati. — Važna sta bila dva predloga, katera je vložil v isti seji poslanec dr. Krek zastran preskrbljevanja delavcev za starost in onemoglost in pa zastran državnih diurnistov, ki naj bodo plačani kakor uradniki.

Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.

(Dalje.)

Drugi urad, ki se tudi dovolj trudi, da bi nas prej ko slej ponemčil, so sodišča. Čut za pravičnost in pa zdrava pamet pravita, da imam ona, kojima naj razsodim, izpraševati kakor tudi soditi v njunem jeziku. Kako morem in če dobiti o stvari pravo sliko, in kako moreta dotičnika vedeti, kaj se je razsodilo! Že sodnik, ki se poslužuje tolmača, ne more si nikdar biti svest, da je sodil pravično, kajti navadno se stvar, če se pripoveduje v drugem jeziku, pokaže nekoliko drugače; kaj pa naj pričakujemo o sodniku, ki obtoženca, tožnika in priče izprašuje v jeziku, ki je tuj, torej neznan ali onim ali njemu? In še več.

Kdor je kedaj imel pri sodišču opraviti, ali celo to smemo seči, komur se še možgani niso izsušili, in kdor še v svojem srcu hrani le iskrico pravičnosti, bode nam pritegnil, če trdimo, da se pravici more ugoditi le tedaj, če sodnik razume jezik onih, katerim ima soditi, natanko, v vseh njegovih finesah. Potemtakem je (izjem bo jako malo) za sodnika sposoben n. pr. v Lahih le rojen Lah, v Nemcih le rojen Nемеc in v Slovencih le rojen Slovenec.

Kako pa je v tem oziru pri nas na Avstrijskem? Nemci imajo nemške sodnike, Lahi laške, Ogri ogerske in mi Slovenci — večinoma nemške; to se pravi, ali trdo nemške, ali pa take, ki slovenski ali le slabo znajo, ali govoriti in razumeti nočejo. Sodniki, ki so slovenščine zmožni popolnoma, in ki se je pri obravnavah s slovenskimi strankami tudi poslužujejo, so bele vrane. Naše ljudstvo to brezčlovečnost hudo čuti in je tudi že mnogokrat po svojih poslancih proseče ali obupno klicalo do pravosodnega ministra, toda do današnjega dne bili so vsi klici zastonj. Zaradi lepšega so se izdajali ukazi, kakor oni dne 18. aprila 1882, št. 20.513 ex 1881, ki velevali, da se ima s slovenskimi strankami od prve besede do zadnje poslovati slovenski, naglašajoč, da je jezik slovenski v to svrhu popolnoma sposoben, ali oni dne 15. maja 1862, 20. oktobra 1866 in 5. septembra 1867, ki vsi trije ukazujejo, da se je za slovenske stranke posluževati slovenskih tiskovin, ali oni dne 10. januarja 1889, ki velevali, da se imajo pri vseh sodiščih, pri kojih je soditi v slovenščini, oskrbeti dvojezični uradni pečati in dvojezične uradne izveske; — ali kakor smo rekli, vse to le zaradi lepšega, za resnico do postopenega prava v Slovencih ministrom doslej ni bilo, kajti po takih ukazih so uradniki še vse huje nemčevali nego poprej, in na naše zopetne pritožbe se ne jednemu nepokornemu uradniku ni zakrivil niti las, da ne rečemo, da se mu je preziranje in zasramovanje slovenskega naroda štel v zaslugo! In sedanji pravosodni minister, grof Gleispach, se je celo osmelil, našega velepospovedanega poslanca, vlč. g. dr. Gregoreca, ko se je ta v državni zbornici pritožil, da gornjeradgonski okrajni sodnik ne rabi slovenskih tiskovin, radi tega javno imeti za norca, rekóč, da je omenjeni sodnik vsled te pritožbe umrl. To se vendar pravi, slovenskemu narodu pljuvati v obraz! Vlč. g. dr. Gregorec je ministru mirno in resno odgovoril, da je gornjeradgonski sodnik umrl, kakor priča mrtvaški list, vsled vnetja pljuč, ljudstvo slovensko pa nato reče, tudi mirno in resno: »Gospod grof! Siromaki smo; ali pod našimi hodnimi srajcami

bijejo srca, ki za pravičnost plamtijo in trdno zaupajo v Onega, ki bo pravičen nam, pa tudi vam!«

Oglejmo si okrajna sodišča. Izmed sodnikov in svetovalcev, kojih je na Slovenskem Štajarskem 20, je Slovencev le 6, izmed 31 adjunktov 13. Slovence minister poriva na Nemško ali Kranjsko, semkaj pa nam pošilja Nemce in kranjske nemškutarje. Kje so naši domačini gg. Wenger, Klobučar, Vedernjak i. dr.? Zato pa v Celje vedno prihajajo mladi nemški juristi, da se tam pripravljajo za slovensko okrajna sodišča. Pravo mesto je Celje za to! Komu ni še v spominu od otvoritve Narodnega doma? Ali se je potem čuditi, da se n. pr. pri prestopkih protokol in sodba pišeta le pri dveh južnoštajarskih sodiščih v slovenskem jeziku, kakor je to vlč. g. dr. Gregorec ministru očital! Za 6699 Slovencev, bivajočih v radgonskem, emureškem in arvežkem okraju pa še uredbe, koje smo navedli poprej, niti ne veljajo!

Kaj naj rečemo o okrožnem sodišču v Celju? Sodiščni okrog šteje 197.693 Slovencev in 11.122 Nemcev, ali bolje večidel nemškutarjev. In glejte! Izmed 15 sodnikov, ki jih ima to sodišče, je le jeden jedini Slovenec, in ta je samo svetovalski tajnik; vsi drugi so ostro nemškega mišljenja in odločni pristaši nemške stranke. Obravnave se vršé skoro vsakokrat v nemškem jeziku, in če tudi stranke niti besedice nemški ne umejo. Ali se je potemtakem čuditi, da obsodba izpade včasih krivično? Jeden slučaj: Pred nekoliko leti je bil v Celju mladenič, ki ni znal čisto nič nemški, zaradi umora matere obsojen na vislice, ali od cesarja na dosmrtno ječo pomiloščen. Revez je sedel v Karlavi v Gradcu že pet let, nato pa se je pravi morilec sam oglasil. Kako se je ta proces vršil? Protokol v predpreiskavi je bil nemški, zatožba državnega pravnika nemška, poduk zatožencu nemški, prašanja do porotnikov nemška, zagovori in odgovori nemški, prašanja nemška, odgovor porotnikov nemški, sklepni govor nemški, razsodba nemška, skratka vse nemško. Zatoženec je sedel na zatožni klopi več dnij in pol noči in od vsega, kar se je govorilo, ni razumel nič, tudi razsodbe ne. In ko so slednjič ljudje že odhajali, vzkliknil je strahom: »Kaj je z menoj?«, na kar mu predsednik slovenski odgovori: »Na gauge prideš«. Ali je to še človeško, o pravičnosti niti ne govorimo! Ta slučaj je letos pripovedoval vlč. g. dr. Gregorec v državni zbornici, in celjsko okrožno sodišče si zoper njega resnico do današnjega dne ni upalo ziniti niti besedice in tudi gospod minister ne.

Od novega leta naprej bode tudi v Mariboru okrožno sodišče in sicer za sodne okraje: Ormož, Št. Lenart, Ljutomer, Marenberg, Gornjo Radgono, Ptuj, Slovensko Bistrico, Maribor levi breg Drave in Maribor desni breg Drave. Sodni okraj je torej slovenski, novo imenovani uradniki pa so kakor v Celju večidel nemški.

Končajmo to prežalostno poglavje! Le to še hočemo kratko omeniti, kako je z uradnimi pečati in nadpisi. Na in v okrožnem sodišču v Celju je vse nemško, tudi pečat, izmed okrajnih sodišč dvojezične uradne izveske nima niti jedno, dvojezične uradne pečate pa pet sodišč. — Tako se torej meri nam Slovencem pravica in sicer od tiste strani, ki je v to poklicana, da jo narodom varuje. In zakaj? Ker stoji v velikem političnem načrtu zapisano: Slovenci se imajo ponemčiti, popruniti.

O socialnem vprašanju.

(Iz govora dr. Kreka na Gomilskem.)
(Konec.)

Tu je izborni govornik povedal več krasnih primer, da so ljudje bolje spoznali razmerje med nižjim

delavnim ljudstvom in med kapitalisti. Poslušalci so seveda z velikim navdušenjem pritrjevali. Potem pa je nadaljeval svoj govor nekako tako-le: Priprosto ljudstvo dela, kapitalisti pa bogaté. Denar ni rodovitnen na pr. če se dene goldinar v skrinjo in se tam dolgo hrani, nima nikoli mladih. Če pa naložite denar pri trboveljski premogarski družbi, boste dobili ob svojem času obresti. Ali vam je morda denar zaslužil denar? Ne! Denar ni rodovitnen. Kar ste obrestij dobili, tisto se je prisipnilo pri rodovitnosti zemlje in pri delu, katero opravljajo odnotni delavci.

Vsak človek pa dandanes teži za denarjem in išče le svojih koristij. Vsled tega so se začeli posamezni stanovi razdruževati. Mesto da bi se njihove kompanije skupno bojevale zoper skupnega sovražnika, bojujejo se same med seboj. In nasledek te nesloge je ta, da se debelé posamezni bogatini z žulji nižjega ljudstva. In radi tega, ker ni več združevanja, ker ni več ljubezni med ljudmi, je nastala tudi tista velikanska napaka, da je prišel denar za Boga. Denar je sveta gospodar. Pred denarjem vse kleči, najprej judje v svojih trebuih in potem drugo ljudstvo po vrsti do zadnjega berača, a nihče ne pomisli, da ima ta denar svoj pogoj v delu in v zemlji. Dragi prijatelji, ako torej hočete, da bo boljše in boljše mora biti, potem je sveta dolžnost, da se nižji stanovi tesno združijo med seboj in da tako združeni energično zahtevajo svojih pravic nasproti tovarnarjem in kapitalistom. V združevanju je moč, torej bratje slovenski, združite se v različnih društvih!

K uresničenju tega pa je treba, da so ljudje prijatelji med seboj in k temu je treba vere in sicer krščanske vere. Vsi ljudje smo bratje med seboj in smo Očeta jednega sinovi; vsi se moramo združiti, ker le združevanje more odpraviti velikansko nasilstvo, katero zdaj tlačí delavske stanove. Človek je od Boga vstvarjen, za-to ima pravico, da tukaj na zemlji lahko živi, da si pridobi samostojnost in neki napredek v gospodarstvu. Človek ima neumrjočo dušo, za-to je njegovo delo toliko vredno; kar naredi, sme imenovati svoje. Živalsko delo ni toliko vredno; ako pes zajca vjame, ni njegov, marveč gospodarjev. Razložek je v tem, da je človek po božji podobi vstvarjen, da ima dušo itd. In Bog sam je človeka že tako vstvaril, da se združuje. Postavil je sv. zakon, da se množi tako imenitno bitje kot je človek. In država bi morala to združevanje ljudij in stanov pospeševati, a dela ravno nasprotno. Razdružuje ljudi, dovoljuje, da se upeljava civilni zakon, da se ljudje ne ženijo v cerkvi, marveč pred županom, kakor na Francoskem, Laškem, Ogerskem itd. Tako razdružuje država sedanjo družbo in s tem tudi sebe. Država ustanavlja slabe šole, v katerih se nič ne sliši o veri in s tem razdružuje družino, očeta, mater in otroke. Rad bi še dalje govoril o tem, toda moram hiteti, da se še malo polasam s svojimi nasprotniki.

Spoznali smo torej, da je država, da je družba bolna. Zdaj pa vidimo vsakovrstne »šintarje«, ki jo hočejo zdraviti. Vzamimo bolnika, ki tam pri peči leži. Vsaka baba, ki pride v hišo, mu svetuje druga zdravila, tako da bi poslednjič od samih zdravil konec vzal, če bi jih jemal. Tudi naša družba ima zdravnika, da bi kar izginila, ako bi ga poslušala. Ta zdravnik so socialni demokratje, kateri hočejo vse stanove odpraviti in popolno enakost med ljudmi upeljati. Potem ne bo več nobenega hlapca, nobenega podložnika, vsi bodo sami gospodarji, tako zapeljujejo in slepe ljudi. Osebne lastnine tudi ne bo več, vse bodo imeli skupno. Boga ni in tisti, ki ga še priznava, je mišmaš. Svet se je razvil sam iz

sebe; vsi ti veliki svetovi na nebu so bili enkrat skupni, v času pa so se razpustili in tako je nastala naša zemlja, katera je obstajala v prvem začetku iz plinov in potem iz vode. Vode pa so se stekale, zemlja se je utrjevala in tako je nastala suha zemlja. Na tej zemlji je začel rasti mah, iz maha druge rastline in iz rastlin so se kar naenkrat začeli razvijati črvi in iz črvov po vrsti druge živali. In glejte čudo! Iz živalij sé je poslednjič razvil človek, pameten človek kakor smo mi. Naš stari oče je bil torej orangutang ali gorila. Kdo bi ne bil ponosen na take pradede? In če se bo človek izobraževal, pravijo dalje, bo tako daleč prišlo, da ne bo več na svetu nobenega »lumpa«. — Tako pravijo socialni demokratje, da je svet nastal. Te reči sem jaz sam nekoliko širše čital v njihovih knjigah. Slišal sem pa tudi, da je to govoril na socialno-demokratičnem shodu sodrug Kristan. Socialni demokratje torej mislijo, da je človek zver in sicer nekoliko višja zver; nastal je iz živali, naj se tudi tako množi kot žival. Za-to pravijo, da med njimi ne bo zakona, zakon ni niti cerkven, niti državnen. Vere ni, Boga ni, vsled tega tudi ni treba duhovnikov. Nobene druge stvari ni treba kakor združenja delavcev, ki bodo potem vladali svet. — Naj vam tu naslikam prihodnji svet, kakor si ga mislijo socialni demokratje. Vsi ljudje bodo jednaki in bodo jednako delali. Jeden bo gnoj vozil, drugi dan bo šel v šolo in bo učil računstvo, potem bo šel za profesorja na vseučilišče in četrti dan bo šel na cesto konjskih fig pobirat. Nobenega razložka ne bo med stanovi, noben ne bo imel ničesar svojega. Nobenega kosa lesa, nobenega stroja, nobene šivanke ne bo nihče smel imenovati svoje, vse bo lastnina države, vse bo v rokah uradnikov. Jaz vam pa hočem tu naslikati razložek med stanovi. Jaz sem učitelj filozofije v bogoslovju in se kot tak moram pečati s filozofijo ali modroslovjem. Če bi spisal knjigo o filozofiji in bi jo nesel pometaču na cesti, rekši: Ná, tu imaš knjigo, vzami jo in čitaj, bi je li bil vesel? O rajše bi imel vsak čik na cesti kakor pa to knjigo, katere bi ne razumel. Neumno je torej misliti, da bi vsi ljudje na svetu bili jednaki in da bi imeli jednake pravice. V Solčavi bi ravno tako lahko rekli kakor na Dunaju: Mi zahtevamo, da se nam napravi gledališče, mi zahtevamo kavarno, mi zahtevamo policaje itd. Kdo bo pa vse to skupaj spravil? Glejte, s takimi slepili goljufavajo ljudstvo ti najgrši »šintarji«, kateri ne verujejo ne v Boga, niti v kaj drugega. In zapeljano ljudstvo hlastno požira te laži in se tolaži s časi, ko bodo vsi za ministre. Socialni demokratje imajo pokvarjen um in skaženo srce, za-to tako delajo. Skaženo srce pa je kakor njiva, kjer raste veliko plevela. Pognojena je sicer, a zanemarjena je, preorana ni, vsled tega rodi le pleve in plevel. Tako je srce preveč zanemarjeno tudi pri socialnih demokratih. Za-to so za-nje tisti ljudje dobri, ki zapuščajo svoj dom, ki starišem žalost napravljajo, ki so nezvesti svojim ženam, rodovini in cerkvi. Za-nje je vsak dober, naj bo še tako zavržen, naj bo še tako hudoben. Mi pa potrebujemo mož zdravega uma in zdravega srca.

Opisal sem sam ob kratkem socialno vprašanje. In prosim, ako mi kdo hoče ugovarjati, — med poslušalci je bilo tudi nekaj socialnih demokratov — ako komu ni kaj jasno, naj se oglasi, jaz mu bom odgovoril, jaz bom na svojem mestu. Pokazal sem vam bolnika, sedanjo družbo, katero moramo ozdraviti. Ozdravili jo bomo po krščanskih načelih pravičnosti, po tistih načelih, za katero so hodili naši pradede v boj, po tistih načelih, katera nam je v srce vcepila naša slovenska mati. Po teh načelih se spoznavajmo, zdru-

žujmo se, potegujmo se krepko za blagor delavskih stanov!

Dalje je slavni govornik omenil še to, zakaj socialni demokratje ravno vero in duhovnike tako smrtno sovražijo; govoril je tudi o njihovih časopisih in o lažeh, katere so v njih. —

To so bile približno vodilne misli govora dr. Kreka na Gomilskem. Vsem tem izvajanjem je sledilo burno odobravanje in ploskanje. Bog živi vodjo slovenskih krščanskih socialistov!

A. K.

Cerkvene zadeve.

Sv. Jožef pri Mariboru.

(Zgodovinska črtica.)

(Dalje.)

Z milodari so Bevorgovi dediči, lastniki Radvanja, olupšali cerkvico in postavili v njej nov krasen oltar, tik cerkvice pa hišo za cerkovnika. — Prenovljeno cerkvico je s pooblastilom papeževega nuncija na Dunaju z dne 17. junija 1684 še istega leta posvetil lavantinski knezoškof Franc grof Stadion.¹⁾

Ker pa se je vse to godilo brez vednosti in dovoljenja hočkega nadžupnika, patrona župnije v Lembahu, h kateri je cerkvica sv. Jožefa do 1863 spadala, pritožil se je Anton Testa, nadžupnik v Hočah, pri višjem dijakonu in deželni vladi, in po mnogoletni pravdi mu je bilo leta 1687. patronstvo tudi čez cerkvico sv. Jožefa prisojeno.²⁾

Tudi v sledečih letih je bila cerkvica sv. Jožefa zelo obiskovana in čedalje bolj pogosto izraževala se je želja, naj bi se sv. Jožefu v čast postavila večja cerkev in ustanovil v njej beneficij. Oboje se je zgodilo početkom 18. veka najbolj vsled požrtvovalnosti blagega Bolfenka pl. Sinersberga.

Bolfenk pl. Sinersberg je bil nekaj časa solastnik Radvanja. Soproga mu je namreč bila Marija Elizabeta, udova Matjaša Henrika pl. Wintershofen. Ž njo je priženil med drugim Radvanj pri Mariboru in Brstje (Rüstenau) pri Ptuju,³⁾ a imel je sestri prvega moža svoje sopruge, Mariji Ani pl. Wintershofen izplačati 2000 gld. dedščine po stariših Jan. Henr. pl. Wintershofen in Benigni roj. Idungsbeug. Ker mu je soproga okoli l. 1670. umrla, prodal je Radvanj mariborskemu meščanu V. pl. Bevorgo ter se podal v Varaždin, kjer je imel lastno hišo. Bil je višji vojaški častnik pri slavonskem pešpolku, ki je koncem 17. veka imel v Varaždinu svojo posadko.

Umril je koncem aprila 1698 v Varaždinu ter je bil pri tamošnjih frančiškanih pokopan.

Njegovo vseskozi plemenito in verno srce kaže nam najlepše njegova dne 13. aprila 1698 v Varaždinu pisana oporoka, s katero je ustanovil beneficij pri Sv. Jožefu.⁴⁾ Glasi se v prevodu tako-le:

»Moja, Bolfenka pl. Sinersberga oporoka ali poslednja želja.

Najprej priporočam svojo ubogo dušo neizmernemu usmiljenju presv. Trojice, Boga Očeta, Boga Sina, Boga sv. Duha. Amen.

Moje mrtvo truplo naj se zvečer odpelje z dvema konjema k očetom frančiškanom ter se položi v žerf mrtvaške kapele. Zaradi tega se ima potrebno ukreniti z očetmi frančiškani. Za pogreb naj se proti plači vzame 12 bakel ali od družbe, ali iz župnijske cerkve ali pa od frančiškanov. Za potrebne voščene sveče in za vse drugo skrbeti je naprošen konjeniški stotnik, a za sveče se ne sme potrošiti več nego le 30 gld.

¹⁾ Ign. Orožen, I., 9., 22. in 538.

²⁾ in ³⁾ Tisti, I., 574.

⁴⁾ Sim. Povoden, rokopis, str. 578.

Dva dni zaporedoma naj se v mrtvaški kapeli poje črna maša, pri drugih oltarjih pa tri dni služi toliko sv. maš, kolikor bode sploh mogoče. Vsak duhovnik naj za sv. mašo dobi 30 kr., ubožcem pa se naj v teh treh dnevih da vsakemu jeden groš.

Očetom frančiškanom volim od svojega vojaškega zaslužka 50 gld., za kar naj služijo sv. maše.

Očetom kapucinom na Štajarskem volim 300 gld. od svote, ki se bode za moje vino na Štajarskem dobila. Ta denar naj kapucini razdelijo svojim samostanom, da bodo za mojo dušo sv. maše služili in pobožno molili.

Glavnega dediča vsega svojega premakljivega imetja v gotovini, srebrnini, obveznicah in vojaškem zaslužku, kakor tudi hiše imenujem svojo preljubljeno »Mämb«⁵⁾ gospodično Marijo Ano pl. Wintershofen, kateri dolžujem 2000 gld. dedščine po očetu in materi.

Moje nepremakljivo imetje, namreč dva vinograda v Zavrčah, dva vinograda na Košaku zunaj Maribora, tri vinograde na Posruku z veliko hosto vred, podložnika Martina Zupaniča na Gačniku, ki mi ima poleg navadne rabote odrajtovati na leto 50 gld., potem prosti travnik v Slov. goricah in drug za 150 gld. zastavljen travnik naj do svoje smrti uživa gospodična Marija Ana pl. Wintershofen, a naj za to stari grajski grofici Herberstein, roj. Sinersberg, ki mora zelo slabo (miserabl) živeti, plačuje na leto 25 gld., da se v molitvah spominja moje uboge duše.

Po smrti imenovane gospodičine Marije Ane naj navedena zemljišča dobi cerkev sv. Jožefa pri Mariboru in sicer tako, da dva vinograda na Košaku z vsem, kar k njima spada, ravno tako tri velike proste vinograde na Gačniku in podložnika Zupaniča z dvema travnikoma dobi v last cerkev ter je uživa tako, kakor sem je užival jaz, da se cerkev ohrani ter čast božja in sv. Jožefa vedno (durante mundo) pospešuje.

Ostali prosti vinogradi, in sicer najmanjši na Gačniku, katerega viničarija stoji vrh hriba tik hoste, potem trije vinogradi na Posruku z veliko hosto in dva vinograda v Zavrčah imajo se pa kot beneficij izročiti pridnemu, najmanj 40 let staremu duhovniku, da v cerkvici sv. Jožefa za me in mojo rodbino služi v vsakem tednu dve sv. maši.

Pravico podeliti beneficij (jus collationis) izročim slavnemu magistratu v Mariboru, ki bode torej imel skrbeti za to, da se pri vsaki spremembi prej ko prej nastavi drug beneficij.

Gledé pravice potrjenja (jus confirmationis) pa ne vem, bode li jo imel višji duhovnik ali pa kateri škof, ker se cerkev sv. Jožefa nahaja v oglejski škofiji. To zadevo bode že moral slavni magistrat preiskati. V ostalem pa prosim, naj slavni magistrat gleda na to, da se vinogradi, kakor cerkveni tako beneficijatovi ne bodo zanemarili, nego da ostanejo v tako dobrem stanu, kakor sem je jaz zapustil. Živino in vse drugo premakljivo blago, kar se pri vinogradih nahaja, sme imenovana gospodična »Mämb« prevzeti kot lastnino, kajti k ustanovi spadajo le zemljišča in nepremakljiva imetja.

Kakor hitro bode kapela sv. Jožefa zemljišča prevzela, naj mi od prvih letnih dohodkov postavi v sredi kapele ali pa na drugem primernem kraju spomenik iz rudečega marmorja z mojim navadnim naslovom in napisom: »Per diem sol non uret te, neque luna per noctem. Psal. 120. Miseriarum finis.«⁷⁾

⁵⁾ Prepis v kn. šk. arhivu v Mariboru.

⁶⁾ »Mämb«, — Muhme je v prvi vrsti teta in ujna, potem pa tudi sestrična. Svoje dni pa je »Mämb« bila vsaka ženska brez ozira na sorodstvo.

⁷⁾ »Po dnevju te solnce ne bode peklo, tudi ne luna po noči. (Ps. 120.) Konec nadlog«.

Svojo novo kočijo, konjsko opravo in konja rižana volim gospodični »Mämb«.

Svojo prosto posestvo pri Spitzhardu¹⁾ med Radgono in Fürstenfeldom, od katerega mi ima mojster Ivan Gales, vrvar v Gradcu, vsled pogodbe odrajtovati na leto 15 gld., a mi že več let ni ničesar odrajtal, sporočim sestri Magdaleni, uršulinarci v Gradcu, ki naj za-me moli.

Orožje, puško in škornje, kakor tudi obleko in svojega vranca, 100 gld. glavnice pri župniku v Varaždinu in 50 gld. pri della Schego, Spancu, volim nadstražniku v Ivaniču, gospodu Janezu Jakobu pl. Wintershofen²⁾, kateremu sem že mnogo dobrot skazal ter za-nj čez 1000 gld. potrošil. Pa dasi nisem ž njim v nobenem sorodstvu, sem mu vendar v nadi, da bode svoji gospodični sestri hvaležen, rad pomagal in mu tudi sedaj to le iz tega uzroka sporočim, da bi v znak hvaležnosti ves čas svojega življenja molil za mojo dušo.

Mojim trem strežnikom, Matjašu, Pankraciju in Mateku ter dekli Geri naj gospodična »Mämb« po mojem zapisniku plača, kar še imajo mezde dobiti; namesto dogovorjene obleke naj jim da v denarju, kar je prav.

Za to pa gospodični »Mämb« volim svojo gorno, katero mi imajo redovnice v Marenbergu vsled zapisnika odrajtovati, potem tudi gorno pri grofu Wagensberškemu, ki mi jo pa že za več let dolžuje, kakor je iz zapisnika razvidno.

Svojo knjižnico, ki je velike vrednosti, sporočim blagorodnemu gospodu Sigmundu baronu Wintershofen, najstarejšemu sinu Gotfrida Ehrenreicha Wintershofen, ki se s študijami bavi in bode torej s knjižnico imel veselje, ker jo bode mogel izvrstno rabiti.

S tem končam svoje poslednje sporočilo ter prosim vso višjo in nižjo gosposko na Štajarskem, Hrvaškem in v Slov. krajini, naj skrbi, da se bode ta moja oporoka natanko izvršila. V ta namen sem tudi podpisane naprosil, da so mojo oporoko z menoj podpisali in s svojimi pečati potrdili.

V Varaždinu, dne 13. aprila 1698.

Oporoko so podpisali: Bolfenk pl. Sinersberg, Ferdinand Rueff, konjeniški stotnik, Janez Jurij Piskhonn, polkovni avditor, Franc Vischer, polkovni »Staabhalter«, Tobija Jožef Dahmes, nadstražnik, Maks Ernst Rueff, polkovni sodni pisar, Janez Gotfrid pl. Carlon, doktor zdravilstva, Nikolaj Scariza, svetovalec v Varaždinu, in Jurij Mikulih, podžupan v Varaždinu.

Mili darovi za družbo vednega češčenja:

Polje 10 fl., Gotovlje 7 fl., Gornjigrad 21 fl. 54 kr., Solčava 7 fl. 12 kr., sv. Frančišek Ksav. v Stražah 6 fl. 91 kr., Loka 13 fl., Sv. Križ pri Ljutomeru 17 fl. 50 kr., Sv. Jernej pri Ločah 25 fl., Sv. Jurij na Ščavnici 16 fl. 25 kr., Sv. Florijan na Boču 4 fl.

Gospodarske stvari.

Beseda živinorejcem.

Licenciranje bikov za pleme se je vršilo v ljutomerskem okraju dne 17. septembra. Da bi naši kmetje znali vendar enkrat uvaževati važnost te panoge kmetijstva, odločil sem se o tem jim nekaj podati v pre-mišljevanje. Vedno se kmetom oponaša, da so preveč konservativni, ter da se zmirom držé le stare navade,

¹⁾ Spitzhart, svoje dni gradič, sedaj zaselje v občini Aschbach, — župnije Söchau blizu Fürstenfelda.

²⁾ Janez Jakob baron Wintershofen je bil pozneje lastnik Pilstanja. (J. Orožen, VI., 97).

ki so jo podedovali od svojih očetov in pradedov. Da se držimo Slovenci žilavo svojega starega značaja, je prav, pa samo na eni strani; ali svet se dandanes jako mogočno giblje; opazujemo to v vseh strokah naše viharne dobe; tudi kmetje se morajo začeti gibati, ne smejo samo gledati, kakor drugi stanovi napredujejo, ter poljedelca tiščijo in ga celo hočejo zatreti.

Naši slovenski poslanci, državni in deželni, poznajo naše težnje, oni vedo, da kmetijstvo vedno bolj propada, zato storijo tudi svoje dolžnosti, kolikorkoli morejo. Vendar pa mi kmetje in poljedelci moramo tudi porabiti sredstva, ki nam jih podaja postava za zboljšanje svojega stanu. Taka postava, izdana dne 17. aprila 1896 z naredbo dež. odbora v Gradcu od 20. febr. 1897 nam podaja napotek, kako bi bilo mogoče zboljšati našo govejo živino.

V tej stroki kmetijstva smo še tako rekoč v otroških letih, in trebalo se nam bode jako požuriti, ako nočemo zaostati ali popolnoma propasti. Dozdaj je bila pri nas navada, da smo moški opravljali svoje delo le pri konjih, našim ženskam pa smo prepustili popolnoma skrb za goved, za ščetinasto živino in za perutnino. Še le, kadar smo se po svoji jako trpki izkušnji prepričali, da poljski pridelki, posebno zrnje, nam daje malo haska in ne donaša nobenega dobička, začeli so med nami le nekareri obračati svojo pozornost na govejo in ščetinasto živino, pa tudi na perutnino. Da bi pa se zboljšala naša goveja živina ter nam donala več dohodkov, je ravno namen one omenjene postave.

Zdaj pa vprašam, ali je prav, da smo moški, ako ravno ne vsi, dozdej tako malo se brigali za našo goved? Ne, to ni prav, pa tudi ne bo. Kajti, kako važno mesto zavzema goveja živina v kmetijstvu, pa tudi v narodnem gospodarstvu, kakšen velik kapital ona nadomestuje in kako velike obresti nam prinaša, pokažejo nam najbolj številke. Odkar se je vpeljalo pregledovanje goveje živine po posebnih komisijah tukaj v deželi, potrebno je bilo nečega pregleda o naši govedi. Občinski predstojniki so podali vsako leto popis goveje živine v svoji občini; s tem popisom se je pokazalo tudi, kako veliko vrednost imamo mi kmetje v goveji živini. Vsled letošnjega popisa imamo v ljutomerskem okraju: 178 bikov, poldrugo — do dveh let starih, 4907 krav, 1845 telic, od 1½ do 2 let starih; 610 bikecev, 1287 telic, pod jedno leto starih, in 752 juncev. Vsa ta živina povprek ima pri zdanji nizki ceni do 300.000 fl. vrednosti, katera svota bi nam dala po 5% računaje 15.000 fl. obresti ali dobička. Računimo pa samo le s kravami dojniciami, vso drugo goved pa pustimo za zdaj v stran. Teh 4907 dojnic krav daje, računaje, da vsaka doji 9 mesecev po 30 dni t. j. 270 dni, nam vsaki dan povprek samo 2 litra mleka, dobimo torej od jedne dojnice 540 litrov mleka v enem letu; to računimo po naši nizki ceni na deželi samo po 5 kr. liter, dobimo torej od jedne krave dojnice, katera je vredna komaj 40 fl., v jednem letu 27 fl. haska, odračunimo zdaj še onih 7 fl. za razno orodje in popravke v hlevu, ostane nam še itak 20 fl. dobička, kar pa iznaša od kapitala, t. j. vrednosti živinčeta, 40 fl. popolnoma 50%; kajti krmo nam nadomestijo odpadki, ki so tudi veliko vredni; onih 4907 krav dojnic v ljutomerskem okraju pa nam prinaša vsako leto 98.140 fl. dobička, lepa svota v našem narodnem gospodarstvu.

Zdaj pa vprašam, katera njiva nam nese 50% ali samo 15% čistega dobička z zrnjem? Iz tega naj zdaj vsak gospodar sam sklepa, ali stori prav, da se briga tako malo za svojo govejo živino, da jej polaga najslabšo krmo kot plačilo za toliki dobiček, ki mu ga donaja takšno živinče? Če bi znalo to živinče govoriti, reklo bi mu: »Ti nehvaležnež, zakaj moram rayno jaz,

ki tebi storim toliko dobrega, toliko haska, po tvoji ne-spameti in nemarnosti gladovati; zakaj mene mučiš s slabo krmo v zaduhlem hlevu, da niti zdravega zraka niti svetlobe meni ne privoščiš za mojo dobroto!»

Žitne cene v Celju. Meterski cent: Pšenica 11 fl., rž 9 fl. 10 kr., ječmen 7 fl., oves 6 fl. 35 kr., turšica ali koruza 6 fl. 30 kr., proso 7 fl. in ajdina 10 fl. 20 kr.

Sejmovi. Dne 9. oktobra v Poličanah. Dne 11. oktobra v Gomilici in Orešju. Dne 13. okt. v Brezju zunaj Maribora. Dne 14. okt. na Bregu pri Ptujju (za svinje.) Dne 15. okt. v Ločah, Arvežu, Račah, pri Sv. Križu na Slatini, na Planini in pri Sv. Lenartu pri Slov. Gradcu.

Dopisi.

Iz Lembaha. (Žalosten izid.) Dan 22. sept. ostane vedno sramoten za vse, kateri so odpadli od slov. narodnosti in so stopili pod šulvereinski klobuk, ter so se izrekli za nemško nepostavno in nekoristno šolo, katero je meseca novembra lani upravno sodišče na Dunaju zavrglo in obsodilo odlok deželnega šolskega sveta in ministerstva za uk in bogočastje kot nepostaven. Nemški šulverein je takrat sklenil pekersko šolo o veliki noči razpustiti, vendar mu je deželni šolski svet dovolil nekaj časa jo vzdrževati. Ta čas pa se je porabil od nasprotnikov za agitacijo, katero je nadučitelj Bezjak s tem začel, da je nekatere stariše iz Lembaha, Bergentala in Pekar, večidel viničarje, k sebi poklical, nekatere celo dvakrat, ter jim je hvalisal pekersko nemško šolo in njene koristi tako, da je 14 otrok izstopilo iz lembaške šole ter so začeli po veliki noči zahajati v pekersko. Skovali so tudi neko prošnjo do dež. šolskega sveta, katero so podpisali posestniki pekarski v viničarji, ter so prosili, naj ta šola še dalje ostane, ker jo hočejo za svojo vsprejeti in imeti. Meseca julija t. l. je šulverein pisal, da bode dne 15. sept. šola prenehala, ker dr. Reiser noče več stroškov zanjo plačevati. Meseca avgusta pa je dež. šolski svet naročil, da ima dne 22. sept. biti obravnava v lembaški šoli. K tej so bili poklicani vsi stariši iz Lembaha, Bergentala in Pekar, ker so se nekateri iz med njih oglasili za nemško šolo v Pekrah. Naš g. župnik so nam natančno razjasnili vso reč, ter nas svarili, ne zapustiti narodnosti in ne si naložiti bremena na rame s to šolo, katera je od najvišjega sodišča bila nepostavna spoznana, in katera prinaša le stroške, a nikake koristi. Dobre besede so bile, žal, »glas upijočega v puščavi«. Čimbolj se je bližal 22. sept., tem huje se je agitovalo med viničarji — celo udove niso imele miru. Neki Gartner je z Bezjakom bojda trosil to neresnico po fari, da je načrt za dozidanje lembaške šole pri g. Kašmanu v Mariboru že izdelan, kar bo stalo 12 tisoč gld. Okoli 10. ure se je začela dne 22. sept. obravnava, in čuditi se je bilo, kako so ubogi podhujskani viničarji glasovali. Na vprašanje skoraj nobeden ni znal prav odgovoriti, le »tajč in zopet tajč« so jecljali, in to tudi viničarji, kateri so leta 1891. za slov. narodnost se izrekli. Pritiskanje nasprotnikov v šoli in na cesti je bilo silno; vsakemu se je reklo: »Moraš reči tajč, tajč!« Ob 5. uri popoldne je bila obravnava končana; 69 starišev je glasovalo za nemško narodnost in nemško pekarsko šolo. Kdo so pa? 10 posestnikov iz Pekar, 2 iz Hrastja, 16 ofarjev in toliko viničarjev dr. Reiserja, viničarja iz Bergentala in Lembaha ter še nekateri delavci v fabriki mariborski. Po tej obravnavi je bil vprašan zastop ob-

čine pekarske, katerega mnenja da je, in župan Mule je rekel: »Občina je za nemško pekarsko šolo, ker dr. Reiser da tako dolgo šolsko poslopje, vrt in prostor za telovadbo, dokler se bode nemški podučevalo, drugači pa mora občina plačati 180 gld. letne najemščine. Šulverein pa je obljubil 1300 gld. posoditi občini, da plača stari dolg za lembaško šolo in sicer brez obresti, dokler se bo nemški podučevalo, sicer mora hitro vrniti, tudi bo šulverein vsako leto 50 gld. dal k šolskim stroškom. Sploh pa je za otroke predaleč v Lembah, in bi utegnil kateri pojdoč umorjen biti«. (Hahaha! V Lembahu ni tolovajev; ali je morda kak tak nevaren človek v Pekrah?) Vprašani pa so bili tudi trije predstojniki radi te šole in ti so izrekli: »Naj imajo Pekarčani to šolo in zanjo plačujejo, nas ne smejo ti stroški zadeti!« Končno se je krajni šolski svet izrekel zoper nemško šolo. Vsa čast tem pametnim možem! — Takšna je bila obravnava za nepostavno, nepotrebno in nekoristno stvar, ki je obveljala na komando dr. Reiserja, kateremu so g. župnik vpričo vseh rekli: »G. doktor, ni vam častitati k zmagi, katero ste si pridobili s pomočjo podšuntanih viničarjev, jaz bi se je sramoval!« On pa je molčal. — Dečica pekarske šole bo sirota, kakor od sedaj, ker se ničesar ne bo naučila. Saj se je tega prepričal bivši dež. šolski nadzornik dr. Jarc, ko je obiskal pekarsko šolo in učitelju rekel: »Vi imate nemške otroke?« — »Ja wohl«. — »Vprašajte nekatere!« Učitelj je bil v zadregi, tedaj nadzornik sam vpraša nekega dečka. Ta ga je plaho pogledaval. Potem ga vpraša slovenski, in dečko mu je veselo odgovoril. Smehljaje reče nadučitelju: »Vaši po sili nemški otroci pa znajo več slovenski, nego nemški!« Daj Bog, da bi se v kratkem vsi naši po sili nemški stariši spametovali!

Iz Gradca. (V zadevi poldnevnega šolskega poduka.) Nekatero občine so izrazile željo, naj se slovenski deželni poslanci potegujejo za to, da se vpelje poldnevni šolski poduk. Bralcem »Slov. Gospodarja« je znano, da je to stvar spravil v razgovor v zadnjem zasedanju deželnega zbora č. g. poslanec Jož. Žičkar. Razlagal je razmere po mnogih okrajih, kako težavno je za stariše in otroke, če morajo poslednji na vse zgodaj in gostokrat tešči z doma oditi ter ostajajo celi dan brez hrane v šoli. Zvečer pridejo domov izstradani. Ob zimskem času je to posebno hudo, ker ob temi gredó v šolo in po temi se povrnejo zopet na dom. Če bi se vpeljal po občinah, kjer so take razmere, poldnevni poduk, ne bode radi tega otroci pri poduku trpeli prav nobene škode; nasproti boljše in lažje se bodo učili, če bodo imeli hrane dovolj. Imenovani poslanec je torej prosil, naj deželni zbor sklene, da se ima deželni zbor ozirati na prošnje tistih občin, katere zahtevajo poldnevni šolski poduk. Temu predlogu sta se uprla poslanec za graško mesto dr. Schreiner in poročevalec o šolskih zadevah, grof Stürgk. Bog ne daj, da bi deželni zbor izrekel tako željo, sta djala ta dva modrijana; to bi bilo grozno slabo za šolstvo. Vendar sta priznala, da so res, posebno po goratih krajih take razmere, da je otrokom težavno, celi dan ostajati v šoli. Oba liberalca sta izrekla upanje, da, če se bodo občine s takimi prošnjami za poldnevni šolski poduk obrnile na c. kr. deželni šolski svet, se njim bo tudi ustreglo. Za predlog poslanca Žičkarja so na to glasovali vsi navzoči slovenski poslanci, vsi navzoči poslanci katoliške nemške stranke in nekateri nemško-narodni poslanci; toda večina deželnih poslancev je bila proti predlogu. — Naj torej vse tiste občine, ki želijo imeti poldnevni šolski poduk, vlagajo svoje dobro utemeljene prošnje naravnost na c. kr. deželni šolski svet. Po drugi poti se pri zdajšnjih razmerah ne da priti do poldnevnega šolskega poduka, kakor s prošnjo na c. kr. deželni

šolski svet. — Mi nimamo gotovo nič proti temu, če sedijo trški in mestni otroci celi dan v šoli; ne ugovarjamo tudi ne, če mestni otroci 8 let v šolo hodijo; tudi temu se ne ustavljamo, ako otroci socialnih demokratov do končanega 15. leta svoje starosti v šoli čepijo, kakor so nedavno v Curihu sklenili socialni demokrati. Samo to terjamo, da se ima na naše kmečke razmere ozir jemati!

Iz Maribora. (Dijaška kuhinja.) Dne 24. sept. je imel odbor dijaške kuhinje sejo, pri kateri sta preč. gg. predsednik dr. Križanič in blagajnik dr. Mlakar podala jasen pregled o zelo važnem delovanju vrle mariborske dijaške kuhinje v minolem šolskem letu. Razdelilo se je med dijake nad 16.400 kosil. Dohodkov je bilo 1602:50 gld., in troškov 1677:25 gld. Iz tega se razvidi, kako blagodejno deluje plemenito narodno društvo. V imenu ubogih podpiranih dijakov izrekamo vsem odličnim podpirateljem dijaške kuhinje najiskrenejšo zahvalo. Bog njim povrni tisočero! Imenoma pa navedemo one zavode in p. n. gospode, ki so z velikimi podporami največ storili v prosep dijaške kuhinje, ti so: Mariborska posojilnica, makolska, gornjegrajska, konjiška in ptujska posojilnica, gg. dr. J. Glančnik, mag. Ferk, dr. Križanič in dr. Mlakar. Čast in slava jim! — Za prihodnje leto se je določilo, da bo vsaki dan obedovalo v dijaški kuhinji 50 dijakov. Podpore so res silno potrebne. Za odbor prične se zopet težavno in mučno delo, zbirati mile doneske, da se bodo dostojno podpirali nadobudni sinovi našega ljudstva. Zato, predragi rojaki, podpirajte dijaško kuhinjo, spomnite se nje pri vsaki priliki! Pomoči je nujno potrebno, vsak dar je dobro došel.

Od Sv. Jakoba v Slov. gor. (Naši rudečkarji in njih vsevednost.) Glejte ga le Ferkovega Lojzeka! Enkrat se je pa pošteno opeknel in kako je to prišlo? Mislil je, da pozna postave o štolininih nastavkih prav dobro in vendar je zagrabil krivi š. Kuga te naj vzame, si bode sedaj mislil, ali prepozna je že grevenga! Moram Vam vendar povedati, za kaj je šlo. Našemu nekdanjemu, sedaj pri Sv. Trojici bivajočemu Lojzeku je umrl mali otrok. Lojzek je naročil za otroka primeren pogreb, zvonjenje z vsemi zvonovi, itd. Naš gosp. župnik, kateri so že od nekdanj Lojzeku trn v peti bili, so se predrznili, ter g. Lojzeku račun za pogreb, iznašajoč 6 gld. 20 kr., poslali. Namesto denarjev pa so dobili pismo, katero je bilo polno surovih napadov ter izvrstno ogledalo Lojzekove omike. Mi smo mi, drugi so pa smeti! G. župnik so na to Lojzekov list c. k. okr. glavarstvu v Maribor v pregled in če bi bilo potrebno v popravu poslali, ob enem pa tudi pisali, da so nalašč ker že Lojzeka tako dobro poznajo, račun tako nizek nastavili; po pravici bi bili smeli 10 gld. 15 kr. računati. In kaj je c. kr. okr. glavarstvo na to ukrenilo? Poslalo je baje Lojzeku pismo ter mu naznanilo: »Ker nisi bil s 6 gld. 20 kr. zadovoljen, boš pa sedaj in sicer takoj 10 gld. 15 kr. plačal!« kar se je že zgodilo. Mi k temu nimamo druzega nič dostaviti, nego da socialdemokratje tudi ne poznajo še sedaj vseh postav prav dobro.

Iz Mozirja. (Mokraški pomagač.) Socialno-demokratični list »Svobodni glasovi« se ponuja. Urednik mu je znani rudečkar Rok Drofenik v Celju. Kaline lovijo na limanice, muhe na sladkor, ako pa »učeni« Rok misli, da bo poštenega Slovenca ujel za svoj list, stopica po krivih potih. Kmet slovenski hoče biti svoboden, brez pomoči brezverskih rudečkarjev, ljudstvo slovensko se probuja po listih versko-narodnih, ne pa po umazanih cunjah, napojenih s trupom verskih poruric. Na sotrudnikih lista moramo pa agentu Roku le pomilovalno gratulirati. Od žandarmerije do zadnjega

trškega pobiča je vsakemu znan »Ž. L. Mozirski«; od pometalke pisarne dr. Treo-ve v Postojni do onega moža v Gornjem gradu, ki zrele ptičke v sodniško kletko zapira, zna vsaki, kdo je oni Ž. L. Mozirski; to korifejo 19. stoletja si je pridobil list rudečkarjev, da je skoval koj za »list na ogled« pesem »Rudar«. Resnica je: Kjer je mrhovina, tamkaj se zbirajo orli.

Z Dunaja. (Poslanec Žičkar) in tovariši so dne 24. sept. predložili na ministra deželne brambe nastopno interpelacijo: »Z ozirom na gmotno in нравno škodo, katero povzročajo vojaške vaje, kakor tudi nastanjanje vojakov, vprašajo podpisani: 1. Ali so nj. ekscelenci znana sledeča dejstva: Pri vojaških vajah in nastanjanju vojakov se jemljejo posestnikom shranjena krma iz shramb, kakor tudi razni poljski pridelki z njiv. Odškodnine za to so silno nizke. Vsled tega se je polastila prebivalstva, katero je z državnimi bremenmi preobloženo, srditost, katero le tisti pozna, ki prebiva med ubogim, tako hudo obremenjenim ljudstvom. 2. Zraven tega je vojakom, ki grede k vajam, ali se vračajo od vaj zopet domov, nemogoče spolnjevati krščanske dolžnosti. Pogostoma se zgodi, da se ob nedeljah in praznikih ob tisti uri, ko se shaja verno ljudstvo v cerkev k božji službi, vojaki od svojega prebivališča, kjer so se dan popreje naselili, na odhod pripravljajo. To se mora v mnogem oziru obžalovati. Prebivalci po hišah, v katerih so stanovali vojaki, se le z njimi pečajo in so kakor vojaki zadržani, svoje verske dolžnosti spolnjevati. 3. Ravno to se zgodi, kadar vojaki od prenočišč med prvo božjo službo prihajajo na drugi kraj, ki jim je odločen za odpočitek, ravno ob uri, ko se vrši pozna božja služba. — Podpisani torej vprašajo njega ekscelencijo gospoda c. kr. deželnobrambovskega ministra: a) Ali hoče nj. ekscelencia potrebno ukreniti, da se davkoplačevalci pri teh vojaških vajah varujejo škode na njivah, vinogradih itd., oziroma, da se tam, kjer se je poškodovanje izvršilo, izplača popolna odškodnina? b) Kaj namerava nj. ekscelencia ukreniti, da se prebivalstvo vsled vojaških vaj ne bo zadrževalo v izvrševanju svojih verskih dolžnosti? c) Je nj. ekscelencija pripravljena potrebno ukreniti, da c. kr. vojna dobi priložnost, tudi ob času vojaških vaj spolnjevati verske dolžnosti?«

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Koncem tega tedna pokličejo Nj. veličanstvo svetli cesar bojda več poslancev k sebi, da se z njimi dogovorijo gledé na enoletno podaljšanje nagodbe z Ogersko. — V torok je grof Badeni, ki je že zdrav, prišel zopet v državni zbor. — Dunajski mestni zbor je sklenil peticijo na drž. zbor, naj se židovski uradniki izključijo od pravosodne službe.

Češko. Čehi so zadovoljni z drž. proračunom za prihod. leto. Deželni muzej in narodopisno društvo dobila lepo podporo, Smihov obrtno šolo; tudi se ustanovi več čeških realk. — V Pragi je začel izhajati češki mokraški dnevnik, ki bo pobijal vero in narodnost.

Štajarsko. Deželni glavar, grof Wurmbrand, leži nevarno bolan v Krivi Vrbi na Koroškem. — Te dni se vrši v Gradcu shod avstrijskih zdravniških kamor. Zborovalce je pozdravil cesarski namestnik.

Koroško. Proti poslancu Grafenauerju, ki je govoril na vseslovenskem shodu, še vedno traja prava gonja; tudi katoliški Nemci so z njim nezadovoljni. In vendar niti ene žal-besede ni rekel zoper Nemce, ampak utemeljeval je le najskromnejše pravice koroških bratov.

Kranjsko. Slovensko tesarsko in zidarsko društvo v Ljubljani lepo napreduje; ima že čez 300 udov. — V Novem mestu in okolici hudo nadlegujejo cigani prebivalce; oblastva pa niti prsta ne ganejo.

Primorsko. Trgovska in obrtna zadruga v Gorici, ki bode krepka podpora slov. trgovcem, je že začela poslovati. — Pokojni nadškof Zorn je volil svoje imetje dijaškemu semenišču. — Tržaško namestništvo je razpustilo občno delavsko izobraževalno pravovarstveno društvo, ki je bilo mokraško.

Hrvaško. V nekaterih vaseh brodskega okraja so nastali nemiri, vlada je tja poslala vojake. — Pri deželni vladi se ustanovi poljedelski oddelek; predsednik mu bode dr. Malin. — Delovanje sabora se do preklica ustavi.

Ogersko. Državni zbor je izrekel zahvalo svetl. cesarju, ker bodo deset spomenikov dali na lastne stroške postaviti v Budapešti. — Proračun Budapešte kaže 700 tisoč primanjkljaja. Tako liberalci gospodarijo!

Vnanje države.

Rim. Sv. oče so zaukazali, da se naj frančiškani in sicer observanti, reformati, alkantarci in rekolekti zedinijo v jeden red, ki se naj imenuje red minoritov ali manjših bratov.

Italijansko. Rudini, ministerski predsednik, je izdal naredbo, da se naj s katoliškimi društvi ravno tako postopa kakor z anarhističnimi. Daleč se je spozabil Rudini, da verne katolike primerja s prekucuh!

Francosko. Lozé, dozda francoski poslanik na Dunaju, bi moral iti za generalnega guvernerja v Algerijo v Afriki, pa ni hotel; zato je postal policijski prefekt Lepine guverner algerijski.

Nemško. Cesar Viljem si na vse načine prizadeva, da bi državni zbor privolil za mornarico 300 milijonov; celó Bismarku se laska. — Socijalni demokratje imajo te dni glavni zbor v Hamburgu. Prihodnjč se tudi hočejo udeleževati deželnozborskih volitev.

Rusko. Car in carica sta z ministrom Muravjevom odpotovala v Darmstadt na Nemško. — Vlada je začela delati prekop ali kanal med Rivo in Kerzonom, to je med Vstocnim in Črnim morjem; res, velikansko delo!

Grško. Novo ministerstvo je sestavil Zaimis, dozda državnozborski predsednik. Pravosodni minister je postal katoličan Toman; to je prvi slučaj, da je katoličan minister na Grškem.

Špansko. Tudi v tej državi imajo novo vlado. Ministerski predsednik je liberalec Sagasta, ki bode bržčas takoj poklical s Kube generala Weylerja, na Kubi pa uvedel samoupravo. Bog ve, ali bo ondi s tem ustaja končana?

Afrika. Laški vojaki še le do Božiča ostanejo v Kasali. Potem pa laška vlada to trdnjavo odstopi Angležem; mogoče, da Lahi nekaj grošev zanjo dobijo, vsaj zaradi lepšega.

Za poduk in kratek čas.

Popotna pisma iz Bosne.

V Serajevu, avg. 1897.

(Dalje.)

Predragi!

Lepša in veličastnejša nego vsa mohamedanska svetišča je katoliška katedrala ali stolnica, sezidana v gotskem slogu z dvema stolpoma, ki stojita kakor dva

čuvaja tik glavnih vrat. Dolgo so se nabirali mili darovi, preden se je zamogla sezidati ta lepa hiša božja, tudi Slovenci so žrtvovali marsikateri krajcar v dušni blagor svojih jugoslovanskih bratov, revnih trpinov — in ko se je leta 1889. slovesno blagoslovila, bila je tudi naša lavantinska škofija pri svečanosti zastopana po preč. stolnem dekanu L. Hergu in že rajnem prelatu g. Fr. Kosarju.

Blizu stolnice je centralno semenišče za odgojo katoliških duhovnikov; ta zavod vodijo oo. jezuiti, ki v znani svoji ljubeznivosti in gostoljubnosti radi sprejmejo vsakega popotnika, ter mu razkažejo svojo lepo cerkev, koje kupola se ravno sedaj preslikuje — ga popeljejo tudi na streho semenišča, katera je po načrtu orientalskih (jutrovih) hiš čisto ravna, ter mu razkažejo vse zunanje znamenitosti mesta.

Tudi mohamedani skrbijo za odgojo svojih »duhovnikov«; sezidali so za nje tako imenovano »šerijat šolo«, poslopje elegantno, kakoršnega ne najdeš ne v Gradcu, tudi v Zagrebu ne; tukaj stanujejo v posameznih sobah mohamedanski bogoslovci in njih profesorji, ter študirajo svoj koran, gotovó težko delo, ker so tudi potrebni počitnic; ravno so se bili razšli vsak na svojo stran, sicer ne bi bil imel tako lepe priložnosti, si vse natanko ogledati.

Čisto blizu te šole je Sinan Tekke, samostan dervišev, kjer imajo vsak četrtek večer svojo izvanredno pobožnost! Znabiti ti delam krivico, ako dvomim, ali veš prav ali ne, kaj so derviši — pa če jih tudi po imenu poznaš, njih življenje ti je znabiti neznanó. — Derviši so mohamedanski menihi, ki posnemajo skupno življenje krščanskih redovnikov, seveda je velika razlika med njimi in našimi samostani. Oni ne poznajo nobenih obljub, tudi obljube samskega življenja ne, nekateri imajo svoja posebna stanovanja, ter pridejo le takrat v samostan, kedar je tja služba kliče. Za blagor človeštva malo storijo, da bi n. pr. kakor naši redovniki ljudstva v veri poučevali, ljudem kazali polje obdelovati itd. — Delijo se v več vrst, v tem pa so vsi slični, da opravljajo na dan določene molitve, naštevajo nekatere lastnosti božje, ter plešejo. Preden začnejo svoje plese — in to je »posebna« pobožnost, katero po četrtkih opravljajo — zapoje njih redovni predstojnik nekaj iz korana, pri vsakem odstavku odgovarjajo derviši, ki se v krog postavijo, z navdušenim »allah«. Včasih se tudi sedejo na pete, laket pri laktu in vsi se začnejo zibati ali samo z glavo, ali s celim gornjim truplom naprej in nazaj ali pa na desno in levo. Včasih derviši skraja mirno sedijo, kar vsi vstanejo kakor po taktu, vsi na zemljo gledaje — nato se začnejo vrteti in dalje ko zdržijo, večjo zaslugo imajo. Včasih se tudi eden drugemu nasloni na rame, ter tako v krogu pleše, glasno »allah« klicaje. Pri teh plesih rabijo tu in tam instrumente, n. pr. flavte ali pavke. — Vendar to ni edino opravilo dervišev, sicer bi se tudi pri nas obilo vročekrvnih fantov ali deklet oglasilo za tak red. Derviši poznajo tudi zatajevanje — nekateri se zaprejo v svoje celice za dalj časa, drugi si pritrğajo pri spanju; da ne zaspijo, privežejo si svoje lase na vrv, ki visi raz stropa, drugi se zopet postijo pri kruhu in vodi. V samoti molijo za blagor človeštva, za razširjanje njih vere, spremljajo tudi večkrat vojake na bojišče, ter jih navdušujejo h hrabensti in mučeništvu. Tako so n. pr. pred leti derviši važno ulogo igrali v vojski v Egiptu.

Dovolj bi ti še lahko pisal o derviših, pa bojim se, da bi si pri tem preveč razburil svoje nežne živce, ter bi derviši še v spanju plesali pred tvojimi očmi. Prihodnjč več!

Volk in kmet.

(Ruski pisal L. N. Tolstoj.)

Lovci so preganjali volka. A volk naleti na kmeta. Kmet je namreč šel iz škednja in nosil seboj cepec in vrečo.

Volk mu reče: »Kmetič, skrij me — lovci me preganjajo«. Kmetič volka pogladi, ga skriva v vrečo in si jo obesi na hrbet. Lovci ga dojdejo in ga vprašajo, ali ni videl volka? — »Ne, nisem ga videl«.

Lovci odidejo. Volk izskoči iz vreče in napade kmeta s tem namenom, da ga pojé. Kmet mu reče: »Ah, volk, ti nimaš duše; jaz sem tebe rešil, a ti me hočeš pojesti?« A volk mu na to odgovori: »Ni več stare gostoljubnosti«. —

»Še je stara gostoljubnost, vprašaj koga hočeš — vsak ti bode pritrtil«. In volk reče nato: »Pa dobro, greva skupaj po poti. Koga bova prvega srečala, tega bova vprašala: Ali še se nahaja stara gostoljubnost ali ne«. Če nama reče: da — pustim te, če reče: ne, te pojém«.

Gresta po poti in srečata slepo staro kobilo. Kmet vpraša: »Povej mi, kobila, ali še je stara gostoljubnost ali ne?«

Kobila reče: »Kako je? Živela sem 12 let pri enem gospodarju, mu 12 žrebet povrgla, in cel ta čas orala in vozila, a lani sem oslepila in neprenehoma sem delala na mlinu; toda začelo se mi je vrteti in padla sem na kolo. Ljudje so me pretepali, odvlekli me za rep pod breg in me izbacnili. Zavedla sem se zopet, se izvlekla, in zdaj grem — ne vem, kamo«. Volk reče:

»Vidiš, kmet, — ni več stare gostoljubnosti«. — »Počakaj, še bova dalje vprašala«. Gresta dalje, srečata starega psa. Kmet reče:

»Povej mi pes, ali še je stara gostoljubnost na svetu ali ne?«

»Kako je? Živel sem pri gospodarju 15 let, mu čuval njegovo hišo, lajal in grizel, a zdaj sem se postaral, nimam več zobov, — nagnali so me z dvorišča, in zdaj ne vem, kamo bi se podal«.

Volk reče: »Slišiš, kaj pravi«. A kmet mu reče nato: »Čakajva, da tretjega srečava«.

In srečata lisico. Kmet reče: »Povej mi lisica, ali še se nahaja stara gostoljubnost na svetu ali ne?« A lisica reče: »Zakaj hočeš znati?« — Kmet odgovori: »Vidiš, volk je pred lovцем bežal, pa me začel prositi, — in jaz ga skrijem v vrečo; a zdaj me hoče pojesti«.

Lisica reče: »Ali more tako velik volk v tako vrečo? Ko bi jaz to videla, jaz bi vaju sodila«. — Kmet reče: »Celi je bil notri, vprašaj ga sama!« In volk reče: »Resnično«. Lisica reče: »Ne verujem, dokler ne vidim. Pokaži mi, kako si v vrečo splazil!«

Tedaj pomoli volk glavo v vrečo in reče: »Tako«. Lisica reče: »Celi zlezi noter, ker drugače ne vidim«. — Volk zleze v vrečo in lisica reče kmetu: »Sedaj zaveži«. Kmet zaveže in lisica reče: »Kmet, sedaj pokaži, kako na škednju žito mlatiš«. Kmet se je razveselil in začel s cepcem bití po volku.

In tedaj reče: »Glej lisica, kako se na škednju obrača žito«, — in udari lisico po glavi in jo ubije, a sam reče: »Ni več stare gostoljubnosti«. Š.

Smešnica. Neki bedak je zasmehoval modrijana zaradi velikosti njegovih ušes. »Priznavam«, je rekel ta, »da imam za človeka skoro prevelike, vendar se mi dozdeva, da imate vi premajhne — za osla«.

Razne stvari.

Domače. (Cesarjev god.) V ponedeljek ob 9. uri dopoldne so mil. knezoškof peli v stolni cerkvi slo-

vesno sv. mašo s »Te Deum« ob mnogobrojni asistenci. Navzoči so bili vojaški dostojanstveniki, zastopniki raznih uradov in srednjih šol ter veliko število drugih vernikov, ki so prav goreče prosili, naj večni Bog našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. še dolgo, dolgo let ohrani mili Avstriji v sedanjih žalostnih dneh!

(Mašnikovo posvečenje.) Prihodnjo soboto, ob 1/2.7. uri zjutraj bodo mil. knezoškof v svoji kapeli v mašnika posvetili č. g. dijakona Antona Kolariča, ker je dne 25. julija še bil premlad za posvečenje. G. novomašnik bode potem prihodnjo nedeljo pel prvo sv. mašo v meniški cerkvi na Ptuju.

(Telegram iz Kozjega.) Č. g. dr. Iv. Lipold, župnik v Št. Petru pod Sv. gorami, je sinoči ob 8. uri umrl. Pogreb bode jutri ob 10. uri.

(»Peronospora ali strupena rosa) ter način, kako se tej bolezni obraniti«. — Ti izvrstni članki, našim bralcem dobro znani, so izšli v posebni knjižici pod navedenim naslovom. Knjižica stane 10 kr., kdor jih več kupi, dobi primerno nagrado, ter se naroča pri g. pisatelju Anton Kosi-ju, učitelju v Središču.

(Novo sejmišče v Mariboru.) V ponedeljek je prvič bil živinski sejem na novem sejmišču v Melinju blizu broda. Slovenskim časnikom so to seveda ni prej naznanilo; mestni očetje mariborski se brigajo skoro samo za nemštvo, čeprav bodo na tem sejmišču stojine po 10 ali 5 kr. plačevali tudi slovenski živinorejci.

(Nepotrebna jeza.) »Tagespošta«, celjska »Vah-tarca« in »Mariboržanka« popisujejo po svoje sodnijsko obravnavo v Celju dne 28. sept., ko sta g. B. Ferik in g. L. Brože bila od 8 slovenskih in 4 nemških porotnikov enoglasno oproščena. Iz vsake vrste teh poročil se vidi zelena nemčurska jeza. Da, ko bi zagrizeni nemčurji bili takrat porotniki, bil bi »Slov. Gospodar« obsojen, in naj bi bil tako nedolžen, kakor dete v zibelki. Saj se poznamo!

(G. dr. Janez Stepischnegg), ki je z velenjskim Priboschitzem dne 28. sept. pred porotniki v Celju veliko pravdo zgubil, s to razsodbo ni zadovoljen in se je pritožil na c. kr. najvišje sodišče. Svobodno, bode potem večji račun, pa ne za »Slov. Gosp.«, ampak za g. Priboschitza in njegova tovariša!

(Davica ali difteritis) precej močno razsaja v kamniški župniji blizu Maribora. Pobralla je že več otrok. Sicer pa se ta otrokom toli nevarna bolezen tudi zopet v Mariboru oglašča.

(Volilcev za občinski zastop mariborski) je po najnovejšem štetju 1894, in sicer v prvem razredu 678, v drugem 300 in v tretjem 916. Zanimivo bi bilo vedeti, koliko je med temi volilci Slovencev. Precej jih že mora biti, ker mariborske Nemce vedno o občinskih volitvah prijema strah pred — Slovenci.

(Na mariborski vinorejski soli) se bode dne 24. oktobra praznovala 25letnica njenega obstanka. Žal, da je v teh 25 letih ta šola slovenskim posestnikom kaj malo koristila, ker je nje glavni namen ponemčevanje naših mladeničev.

(Premovanje) in ogledovanje goveje živine se bo pričelo dne 11. okt. ob 9. uri na Ljubnem v gornji Savinjski dolini. Razpisanih je: za bike 2 darili v znesku 130 kron; za krave 17 daril v znesku 810 kron; za teleta 110 kron; okrajni odbor je daroval še posebej 200 kron. Skupne premije znašajo torej 1250 kron.

(Redka prikazen.) Prijatelj od gornje Savinje nam poroča: Cvetočí jabolani sta te dni videti pri hiši Jeraj-Spendetovi na Spodnji Rečici.

(Židje imajo povsodi prednost.) Na prošnjo »feldpridigarja« dr. Kische v Pragi je letos dovolilo vojno ministerstvo, da smejo židovski novinci pri osmem koru, namesto 6. oktobra, ko obhajajo židje svoj veliki

praznik, dohajati jeden dan pozneje, t. j. 7. oktobra. Krščanski vojaki pa, to vemo iz gotovega vira, so imeli svoje vaje že ob največjih praznikih, celo na Veliko noč. Kje je odločnost katoliških krogov?

(Iz Savinjske doline) se nam poroča v 19. stoletju: V slovenski trg Braslovče je deželni šolski svet poslal pomožno učiteljico, katera nima nobene skušnje in niti ne zna slovenski. Ali so morebiti naše šole preskrbovališča zagrizenih nemških »frajlic« in ne učilišča mladine? Državni poslanci, kje ste?

(Cena hmelju.) Na Štajarskem se je dozdej hmelj prodajal po 65 do 85 kr. kilogram; v Hartbergu pa so ga prodajali po 1 fl. do 1 fl. 30 kr.

(Letina v Savinjski dolini) je še precej dobra; posebno lep je po nekaterih krajih krompir, na grozdju je pa zadnji dež precej škode napravil.

(Na smrt obsojen.) V soboto je bil v Celju pred porotnim sodiščem na smrt na vislicah obsojen 21letni kočarski sin Jožef Dolinšek iz Placerja v okraju ptujskem, ker je letos spomladi svojega brata Franca v Pukšičevem gozdu zavratno s »krampom« ubil.

(Tatvina.) Greif iz Strasgonje v ptujskem okraju je pongerškemu Jožefu Napastu dne 29. sept. prodal tri vole za 275 fl. Napast mu je izplačal 205 fl., nato sta pa pila običajni »likof«. V mraku prideta skupaj v Pongerce k Napastovim. Ker je bilo Greifu hudo, vleže se v štedenj in zaspi. Med tem pa mu nekdo ukrade teh 205 fl. in še zraven 245 fl., torej skupaj 450 fl.

(Pri žaganju ponesrečil.) Dne 30. sept. je pri Antonu Kocmutu v Trebetincih v Slov. gor. pomagal deske žagati tudi Jožef Štebih iz Čagone. Pri vzdigavanju hojke pa se Štebih spodrsne, da pade, hojka pa mu pade na glavo in ga ubije.

(Z zvonika padel.) Dne 1. oktobra je 19letni kleparski pomočnik Friderik Pišek, doma iz Rač, padel raz streho cerkvenega zvonika na Teharjih in se pri priči ubil.

(Smrt na železniški progi.) Dne 2. oktobra o polnoči je šel neki Žagar, zidar pri Scagnettiju, po železniški progi Trbovlje - Hrastnik, kar ga vlak dohiti in ubije.

(Duhovniška sprememba.) Preč. škofijstvo je poslalo č. g. Jožefa Hohnjec-a, kaplana v Podsredi, na Dunaj v Avguštinaj, da se ondi izuči za doktorja bogoslovja.

Društvene. (Dijaški kuhinji) v Mariboru so darovali: Slavna posojilnica v Slov. Bistrici 20 gld., č. g. Jakob Kavčič, gimnazijski profesor v Mariboru, in č. g. Jakob Tajek, c. in kr. vojni kaplan, 5 gld., č. g. Jernej Frangež, župnik pri Sv. Marjeti ob Pesnici, in vlč. g. Anton Belšak, župnik pri Sv. Petru pri Radgoni, po 2 gld. in č. g. Val. Mikuš, župnik v Št. Juriju ob juž. žel., 2 gld. 5 kr.

(Podružnica sv. Cirila in Metoda za Slovenji Gradec in okolico) priredi v nedeljo, dne 10. oktobra ob 3. uri popoldne za letos občni zbor v Podgorju v prostorih g. Ivana Rogina. Ker zaradi boleznih in smrti dosedanjega prvomestnika ta podružnica dalje časa ni zborovala, zato je želja odborova, da se prijatelji naše prepotrebne družbe udeležijo zborovanja v prav obilnem številu.

(Slovensko pevsko društvo s sedežem v Ptujju) naznanja, da se vrši glavni zbor v nedeljo, dne 17. oktobra ob pol 4. uri popoldne v prostorih »Narodnega doma« v Ptujju s sledečim vspeedom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika, blagajnika in računskih preglednikov. 3. Volitev predsednika, odbora in računskih preglednikov. 4. Nasveti. Morebitni predlogi gledé kraja prihodnje velike pevske slavnosti naj se blagovolijo naznaniti do 14. oktobra. — Gospode po-

verjenike in dotične gospode, kojim smo poslali nabilne pole, prosimo, da nam iste z nabranimi doneski določijo v svrhu računskega sklepa za leto 1897. do 15. oktobra. Odbor.

(Katoliško delavsko društvo) v Mariboru priredi prihodnjo nedeljo zvečer zabavo z dvema burkama, petjem in citranjem; žal, da so vse točke nemške. Slovenski udje tega društva! Ali se Vi nikoli ne boste vzdramili? Saj se v tem društvu tako lepo izraža jezikovna enakopravnost!

(Nemški šulverein.) to zloglasno društvo, ki le preži na slovansko deco ter jo ponemčuje, vedno bolj in bolj hira. Na občnem zboru dne 3. oktobra je blagajnik izjavil, da je 25.000 gld. manj dohodkov, ko prejšnje leto. Le tako krepko navzdol!

Iz drugih krajev. (Umrl) je v Mürrzuschlagu g. Eduvard Kastelic, poprej davkar v Marijinem Celju, v 61. letu svoje dobe. Bil je zvest naročnik »Slov. Gospodarja«. Sveti mu večna luč!

(Lahi po Koroškem in Češkem.) Lah tu in Lah tam! Na Češkem jih je jelo zebsti in na Koroškem jih je preveč, zato so odlazili proti domu. Preko Beljaka si jih je te dni peljalo kakih 6000.

(Velika glava.) S tem ne mislimo glave kakega učenjaka, kakega umetnika ali političnega velikana, tudi ne glave kakega mrjasca, bika, slona ali medveda, marveč mislimo — zeljnato glavo, ki tehta 6½ kilogr. in ki je zrastle na zelniku g. Wilfana na Posavju pri Ljubljani.

(Milijoni, kjer bi jih treba ne bilo.) Avstrijska vojna vlada je izdala za Kreto nič manje nego 3 milijone. In zakaj? Zato ker se evropske vlasti nikakor ne morejo zjediniti, da bi pognale v Azijo bolno Turčijo. Ako pa desetletja dolgo prosijo Slovenci v Trstu slovenske šole, tedaj so ti milijoni zapečateni s sedmerimi pečati!

(Velika češka slavnost na Dunaju) bode dne 17. okt. Dohodhi slavnosti, pri kateri bodo sodelovala vsa dunajska češka društva, so določeni za zgrajenje češkega »Narodnega Doma« na Dunaju. Izbruhi nemških listov o tej priliki kažejo, da se Nemci že boje za »nemški« značaj Dunaja.

(Starčevičev dom v Zagrebu) pride na boben. Darov za ta dom se je nabralo 54.000 gld., stal je pa 113.000 gld. Nesloga je to zakrivila.

(O otvorjenju hrvaške gimnazije v Zadru) so demonstrovale Italijani na vse pretege. Tako rekoč pod bajoneti se je moralo vršiti vpisovanje.

(Sibirska vojska.) Te dni je unovačila Rusija v Sibiriji prvokrat 100.000 vojakov. Ta vojna moč v Sibiriji bode rastla od leta do leta. Nov strah za zapadni svet!

(Na ladiji »Iki«) ki se je potopila pri Reki, je utonilo 23 oseb, večinoma Hrvatje. Našlo se je 11 trupel, med njimi ono dr. J. Kopalika, bogoslovskega profesorja na dunajskem vseučilišču. Rešilo se je 25 oseb. Potopljeno ladijo so vzdignili, privlekli na suho in našli v njej še vso pošto.

Listnica upravnitva. Ivan D. v Drašiči do konca leta 65 kr.

Loterijske številke.

Gradec 2. oktobra 1897:	27, 67, 53, 2, 83
Dunaj	58, 24, 66, 86, 63

Fulard-svila 60 kr.

do 3 gld. 35 kr. meter — japonska, kitajska itd. v najnovejših obrazcih in barvah, kakor tudi črna, bela in barvana **Hennebergova svila** meter po 35 kr. do 14 gld. 65 kr. — gladka, rižasta, kari-rana, pisana, damast itd. (blizo 240 razl. baž in 2000 razl. barv, obrazcev itd.) Poštne in carine prosto na dom. Vzorci obratno. Pošta v Švico se plača po dvoje.

Tovarne za svilo **G. Henneberg** (c. in kr. dvor. lif.) Zürich.

Važno za gg. katehete!
Zapisnik učencev in učenk za šolsko leto 1897/8, ki je jako priročen, se dobiva v **tiskarni sv. Cirila v Mariboru**. Pri naročbi naj se naznani število otrok. Zapisnik, ekusno vezan, stane **40 do 60 kr.**

Dr. A. Praunseis
okrožni in praktični zdravnik
v Celju 17-22
ordinuje tudi za zobobolne vsaki dan od 9.—11. ure dopoldne in od 2.—5. ure popoldne v Celju Ringstrasse št. 9.
Plombira se zlatom, srebrom in emailom po amerikanskem sistemu brez vsakih bolečin in garantuje za najpopolnejšo izvršitev.

Ivan Schindler, Wien III. Erdbergstrasse 12.

Ukradena
je bila dne 29. avgusta t. l. 9 let stara kobilica posestniku in mlinarju **Jožefu Senica v Cvetkovcih**. Gnana je bila, kakor se je do zdaj zvedelo, preko dravskega mosta v Ptuj. — Znamenja: Kobilica je po gornjem životu bela, po bedrah grošasta, ima kučet na k sebnji strani manjši; na zadnji levi nogi nji manjka roga in ima na prsih (pod homotom) znamenje v velikosti krajcarja.
Kdor bi kaj zvedel, naj to izgubitelju naznani, kjer bo dobil primerno dobro plačo.

Naznanilo in priporočilo.
Podpisani si usojam naznaniti slovenskemu prebivalstvu v Gornji Radgoni, da imam v svoji zalogi železnine: med drugimi železne **nagrobne križe**, močno pozlačene, vsake velikosti, po najnižji ceni.
Tudi **železna kuhinjska posoda** prav trpežna, žebli, vsa mizarska in in druga železnina se tukaj po najnižji ceni prodaje.
Štefan Kaufman,
na oglu poleg radgonske hranilnice št. 6. 2-4

Uboga, zapuščena udova s 5 otroki.
V Mariboru je umrl mož po imenu Jože Ferš. Imenovani ranjki je bil oženjen ter je ostavil ubogo udovo Antonijo Ferš brez vsakega premoženja in pomoči s tremi neprekrbljenimi otročiči in to deklicami, katerih prva broji 11, druga 9 in tretja 3 leta. Komaj 5 mesecev po smrti ranjcega povišal se je broj uboge, bedi prepuščene družinice z novorojenici-dvojčki: dečkom in deklico, katerima je sedaj komaj 3 mesece.
Ker je bil blagi ranjki še ne popolnem 3 leta kot sluga pri mestnem magistratu mariborskem služboval, ni upati in pričakovati ubogej ostavljenj udovi s petimi sirotami kake upokojnine ali pomoči, obrača se torej obupajoča na slavno družbo Sv. Mohora v Celovcu in nje cenjene ude z udano prošnjo: „Usmiliti se nedolžnih sirot in pripomoči po možnosti!“ — Dragi čitatelji in dobrotniki! Usmiliti se ubožev ter darujte po možnosti, naj si bodo darila kakoršna koli, sprejema jih tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Kovaškega pomočnika,
izkušenega, išče **Ana König**, kovačeva udova, ali pa tudi najemnika. Oglasi se naj vsaj do dne 15. oktobra pri Sv. Trojici, pošta Podlehnik pri Ptuj. 3-3

Kupujem
fižola, orehe, maslo, ovsu, deteljno in laneno seme. 3-3
Milan Hočevar v Celji.

Naznanilo.
Štejem si v čast naznaniti, da sem otvoril svojo advokatsko pisarno v Šmarji pri Jelšah.
V Šmarji pri Jelšah, dne 1. oktobra 1897.
Dr. Jos. Georg,
advokat. 1-2

Naznanilo.
Pri Sv. Miklavžu blizu Slov. Gradca se odda zidanje nove šole.
Manjševalna dražba se vrši **15. oktobra** t. l. ob 11. uri predpoldne na licu mesta, kjer se sezida nova šola.
Izklicalo se bo zidanje za 3659 gld. Vsak, ki se dražbe vdeleži, mora 5% vadij pred dražbo pri dotični komisiji položiti.
Stavbeni načrt, proračun stroškov in dražbeni pogoji so na ogled pri **Francu Grobelniku**, načelniku okrajnega šolskega sveta pri Sv. Miklavžu.
Krajni šolski svet pri Sv. Miklavžu, dne 30. septembra 1897.
Fr. Grobelnik,
načelnik.

Podpisani si usojam vljudno naznaniti, da sem začel novo
kamnoseško obrt
Hilarijeve ulice. v Mariboru, Kokošinekov drevored.
ter se priporočam častiti duhovščini posebno za izdelovanje cerkvenih kamnoseških in podobarskih del pri altarih, pridržnicah, krstnih kamnov, obhajilnih miz, grobov, različnih spomenikov itd.
Nove, lepe nagrobne kamne imam zmiraj v zalogi.
S spoštovanjem
J. F. PEYER,
kamnoseški mojster. 4-4

Slavnim šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom
priporoča
tiskarna sv. Cirila
v Mariboru
o pričetku šolsk. leta vse potrebne šolske tiskovine
slovensko-nemaške
kakor tudi
uradne ovitke
po najnižjih cenah
ter zagotavlja točno postrežbo

Viničar

pri gosposki liši s 4 delavci za 3 orale vinograda se sprejme ter dobi 45 gold., njivo in travnik, da si lahko redi troje glav živine. Mora tudi nemško znati. Več pové g. Franc Wreznik pri Sv. Jakobu v Slov. gor. 2-2

Kmetija

se proda na dobrem in veselem kraju. Poslopje je zidano doma in pri vinogradu. Possestvo obstoji iz pol orala vinograda, v katerem priraste do 10 polovnjakov vina, 8 oralov njiv, 8 oralov travnikov, 3 oralov gozda, v katerem se nahaja svetli premog, in pol orala vrta. Sadnih dreves je: 300 jablan, 100 sliv, 80 hrušek različne vrste. Na posestvu se lahko redi 10 glav živine. Tudi živina se proda. Več pove Andrej Ulipi, po dom. pri Marku, v okolici Lipa, občine Frankolovo pri Celju. 3-3

Jedino pravi Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“ in tovarne farmaceutičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini. Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev.

Najstareje, najpristneje, najreelneje in najceneje ljudsko

domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolezni, želodčni krč itd. ter je vporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja trdka Adolf Thierry, lekarna pri „angelju varhu“. Vsak balsam, ki ne nosi zgoraj stoječe zelene tiskane varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejši tem nič vrednejši ponaredbi. Pazi naj se toraj vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupece nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim putem na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini. 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnemu povzetju.

Pazi naj se vedno natančno na zgorajšnje zeleno varstveno znamko, katero mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica. 13-30

Adolf Thierry, lekarnar
v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Pridnega 2-2
konjskega hlapca,
ki je dober voznik, išče Maks Straschil, posestnik in trgovec na Bregu pri Ptuji. Od začetka dobi 8 gld. plačila na mesec.

V vsakem poštno oddajnem okraju, vsaki občini, nastavi se razumna, delavna in zanesljiva oseba kot 16

zaupni mož in posredovalec

z dobrim in trajnim postranskim zaslužkom od nekega, mnogo let obstoječega, avstrijskega podjetja prve vrste. Pismene ponudbe pod „V. u. G.“, Gradec, poste restante.

Franc Dolenc v Mariboru, Tegethofove ulice 21	
P. n.	
Slavnemu občinstvu priporočam svojo	
veliko zalogo suknenege, platnenega in modnega blaga	
za moške in ženske obleke vsake vrste štofov, kamgarnov in lodna, črne gladke in pisane kašmirje od najcenejše do najboljše vrste in najnovejše volnatne zimske in židane robece. — Narejene bele, pisane in Jägerjeve srajce, kolirje, mansete in najnovejše zavrtnike, katere prejeman iz najboljših tovarn.	
Veliko zalogo vsake vrste odej in kocov.	
Zagotavljam vsakemu po nizkih cenah pošteno postrežbo.	
Z odličnim spoštovanjem	
Franc Dolenc.	
3-6	
Franc Dolenc v Mariboru, Tegethofove ulice 21	

Zaloga in posojilnica glasovirjev Berte Volkmar,

državno izkušane učiteljice na glasovirju v Mariboru, gosposke ulice 54. v pritličju,

priporoča svoj bogat sklad Mignon-glasovirjev za dvorane in koncerte. pianine in harmonije v najnovejših oblikah iz najslavnejših tovarn domačih in tujih dežel.

Prvotne tovarniške cene.

Novi glasovirji stanejo od 250 do 1200 gld.; harmoniji, po evropskih in ameriških zistemih od 60 gld. naprej.

Pismeno jamstvo! Plača na obroke!

Zmenjava in prodaja izigranih glasovirjev. — Posojila za najnižjo ceno.

Za Maribor in okolico edini zastop svetovne trdke Friderika Ehrbar, c. kr. dvornega in kamornega izdelovalca glasovirjev na Dunaju ter slavnoznane tovarne za harmonije Rudolfa Pajkr-a & dr. v Krajevem gradu. 3-5

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu, H. Brodjočin, Zagreb, Zrinjski trg št. 20.

Trpotčev sok nepreprežno deluje pri vseh prehlajenjih dišnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobil, hripavost in vratnobil. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo omo:

„Velemenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice vašega izvrstno delajočega trpotčevega soka; potrebujem jih za svoje poznanstvo. Jaz sem od dveh steklenic od nesnosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsem prsobilnim. Spoštovanjem — Rudolf Ausim. Na Dunaju, 20. marca 1897.“

Pazi naj se torej, da je na vsaki steklenici varstvena znamka t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti samo on je pravi trpotčev sok, kateri to varstveno znamko nosi. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr. za zametek) ali pa s poštne povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih presušanih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastopnika in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H. Brodjočin, Zagreb, Zrinjski trg št. 20.